

Research Paper

Geertz's interpretation of the distance between the real self and ideal self in the context of employment

Samaneh Sadat Sadidpour^{1*}, Alireza Ghobadi,² Seyed Hadi Marjaei³, Marguerite Wotto⁴

1. Phd student, Sociology Department, Kharazmi University, Tharan, Iran

2. Associate Professor, Sociology Department, Kharazmi University, Tharan, Iran

3. Assistant professor, Institute for Research and Planning in Higher Education, Tharan, Iran

4. Professor, Sociology Department, University of Québec, Montréal, Canada

<https://doi.org/10.22034/scart.2023.138966.1303>

Received: April 18, 2023

Accepted: November 1, 2023

Available Online: March 20, 2024

Keywords: cultural conflict, employment, disorganization, real self, ideal self.

Abstract

The distance between the real self and the ideal self as a problem that generates other social problems has been less noticed by sociologists. This study is conducted in terms of qualitative methodology and using semi-structured interview technique. After reaching saturation with 33 students and scholars from Tehran University, he wants to answer what social issues society should expect after facing the reality of employment and understanding the distance between the real self and the ideal self. The results of this study show that abnormality, cultural conflict, and disorder are three social problems that a disorganized society must prepare to face. This study also found that the distance between the real self and the ideal self can lead to social disorganization and disorganization. leading to a personality. In the discussion of social disorganization, the disorder of lack of specialization, lack of attention to business regulations, lack of business regulations, administrative corruption and lack of meritocracy, and in the discussion of social disorganization, cultural conflict, entry into illegal issues, immigration, lack of job dignity, and degree orientation are considered. take Personality disorganization is also described in the codes of philosophical despair, anger, feeling of shame, lack of independence, materialism and scientific miserliness. In this research, the students and graduates of the field of psychology, which is one of the trends in the field of humanities, showed that it was less difficult than other fields, so the structure of the field of psychology as a representative of pure soft sciences showed stronger with the attention of students and graduates of graduate studies.

Sadidpour, S., Ghobadi, A., Seyed Hadi Marjaei, S. H., & Wotto, M. (2024). Geertz's interpretation of the distance between the real self and ideal self in the context of employment. *Sociology of Culture and Art*, 6 (1): 83-98.

Corresponding author: Samaneh Sadat Sadidpour

Address: Kharazmi University, Tehran, Iran,

Tell: 09126186386

Email: sama.sadid@gmail.com

Extended Abstract

1- Introduction

An overview of the 2020 Access to Employment and Labor Utilization Report from the International Labor Organization (ILO) shows that in 2019, when the latest statistics were provided, nearly a quarter of young people, despite completing their education, have not yet achieved their ideals. They have not been able to find a suitable job. In the country, according to the census of 2015, nearly seventeen percent (16.73%) of the post-graduate educated population (master's degree and doctorate) were reported to be unemployed (Hamzoi, Bagharian and Mazaheri, 2014). Almost half of the educated youth experienced objective and mental social deprivation in their life path (Qazinejad, Rahnama and Kalhor, 2014) and according to themselves, they do not have a desirable place or at least their ideal place in the society (Rohani and Anbarlou, 2017). And overall, people have become more idealistic about getting a job in 2019 than in 1990. It is important that students have a positive experience in the work experience, which is the first encounter of ideals with reality. An experience that, if it is not in harmony with the students' ideals, can have unpleasant results for the individual and his society and prevents the society from achieving national development (Hattie, 2014). Ideal is necessary. Considering the need to have a criterion for choosing a social problem and the fact that Iranian society is changing, those social problems considered in this study should be included in the definition of the disorganized approach to the social problem. (Robbington and Weinberg, 2013). In this study, the question arises as to which sociological issues arise as a result of the distance between the real self and the ideal self in students and graduates, especially after experiencing the reality of employment? A review of external and internal reports showed that there is a gap between the existing reality and the desired expectations of students from the university (Ghiyathi Nadushan, 2016). At least 30 to 55 percent of graduates are not interested in their field of study (Tavassoli & Riazi, 2013) and 59 percent were not satisfied with their jobs (Azadeh and Dehghan Dehnavi, 2017). The subject itself can be studied sociologically in different dimensions. A healthy self is the result of living in a healthy society and a healthy society is the result of healthy selves. A review of scientific reports comparing two concepts of ideal self and real self show that there is difference between these two concepts and more gaps led to more problems normally (Biyabangerd, 2016). Whatever the less the difference, the more health and more self-respect is expected (Parsa, 2015). Therefore, it is necessary to study the distance between the real self and the ideal self. Considering the need to have a

criterion for choosing a social problem and the fact that Iranian society is changing, those social problems considered in this study should be included in the definition of the disorganized approach to the social problem. (Robbington and Weinberg, 2013). In this study, the question arises as to which sociological issues arise as a result of the distance between the real self and the ideal self in students and graduates, especially after experiencing the reality of employment?

2- Methods

The study method is a descriptive interpretation. Sampling is purposeful. The field of study is Tehran University. Based on Becher's classification, four fields of chemistry, law, psychology and computer engineering were selected. Among the 88 participants who met the criteria for entering the study, despite declaring their readiness, only 32 answered the phone calls and agreed to enter the in-depth interview stage. In this study, Max qda 2020 software was used for a more detailed examination of the qualitative part for coding.

3- Findings

The results of this study show that abnormality, cultural conflict and disorder are three social problems that the disorganized society must prepare to face them. This study also found that the distance between the real self and the ideal self can lead to social disorganization and disorganization. leading to a personality. In the discussion of social disorganization, the disorder of lack of specialization, lack of attention to business regulations, lack of business regulations, administrative corruption and lack of meritocracy, and in the discussion of social disorganization, cultural conflict, entry into illegal issues, immigration, lack of job dignity, and degree orientation are considered. take Personality disorganization is also described in the codes of philosophical despair, anger, feeling of shame, lack of independence, materialism and scientific miserliness. In this research, the students and graduates of the field of psychology, which is one of the trends in the field of humanities, showed that it was less difficult than other fields, so the structure of the field of psychology as a representative of pure soft sciences showed stronger according to the students and graduates of graduate studies.

Geertz's interpretation of the distance between the real self and ideal self in the context of employment

4- Discussion & Conclusion

In the discussion of personality disorganization, the distance between the actual self and the ideal self, based on the total opinions of the participants in this study and the studies carried out, comparing the studies shows that the traits of anger, lack of independence and depression are the confirmed result of the distance between the actual self and the ideal self. In the discussion of social disorganization, the tendencies of applied soft sciences are less problematic than other fields.

5- Funding

This study was carried out at personal expense

6- Authors' Contributions

Research paper, Extracted PhD thesis titled "Sociological Study and Interpretation of Social

Problems Due to Real self vs. Ideal self in Students and Graduates: Before and After the fact of Job Experience", Kharzami University, the second author is the first Supervisor and the third author is the second Supervisor for thesis. The fourth author is the Advisor of professor of this thesis.

7- Conflict of Interests

The authors declare that there is no conflict of interest in this article.

تفسیر گیرتزی فاصله خود واقعی و خود ایده‌آل در بستر واقعیت اشتغال

سمانه سادات سدیدپور^{۱*}، علیرضا قبادی^۲، سیده‌ادی مرجانی^۳، مارگریت وتو^۴

۱. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی بررسی مسائل اجتماعی ایران، گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

۲. دانشیار، گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

۳. دانشیار، موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، تهران، ایران

۴. استاد، گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه کبک، مونترال، کانادا.

doi <https://doi.org/10.22034/scart.2023.138966.1303>

چکیده

مسئله محوری این پژوهش ادراک و تفاسیری است که افراد پس از ورود به عرصه اشتغال از فاصله خود واقعی و خود ایده‌آل‌شان پیدا می‌کنند، فاصله‌ای که به‌عنوان مسئله‌ای تولیدکننده سایر مسائل اجتماعی کمتر مورد توجه جامعه‌شناسان قرار گرفته است. این مطالعه به لحاظ روش‌شناسی کیفی و با کاربست تکنیک مصاحبه نیمه‌ساختاریافته انجام شده است. پژوهشگران از طریق مصاحبه با ۳۳ دانشجو و دانش‌آموخته از دانشگاه تهران درصدد پاسخگویی به این پرسش برآمده اند که پدیده ورود دانش‌آموختگان به عرصه اشتغال و تغییراتی که به تبع این امر در خودانگاره آنها حاصل می‌شود به پیدایش کدام نوع مسائل اجتماعی دامن می‌زند. نتایج نشان می‌دهد که بی‌هنجاری، ستیز فرهنگی و اختلال سه مسئله اجتماعی است که جامعه دچار بی‌سازمانی باید خود را برای مواجهه با آنها آماده کند. این مطالعه همچنین روشن می‌کند که فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل می‌تواند به بی‌سازمانی اجتماعی و بی‌سازمانی شخصیتی منتهی گردد. در بحث بی‌سازمانی اجتماعی اختلال، عدم تخصص‌گرایی، عدم توجه به مقررات کسب‌وکار، عدم وجود مقررات کسب‌وکار، فساد اداری و عدم شایسته‌سالاری و در بحث بی‌سازمانی اجتماعی ستیز فرهنگی، ورود به مسائل غیرقانونی، مهاجرت، عدم منزلت شغلی و مدرک‌گرایی مورد توجه قرار می‌گیرد. بی‌سازمانی شخصیتی هم در کدهای یأس فلسفی، خشم، احساس شرم، عدم استقلال، مادی‌گرایی و خساست علمی توصیف می‌شود. در این پژوهش دانشجویان و دانش‌آموختگان رشته روانشناسی کمتر از سایر رشته‌ها مشکلات داشتند و این نشان می‌دهد که ساختار رشته روان‌شناسی در مقام نماد علوم نرم صلابت بیشتری دارد.

تاریخ دریافت: ۲۹ فروردین ۱۴۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۰ آبان ۱۴۰۲

انتشار آنلاین: ۱ فروردین ۱۴۰۳

واژه‌های کلیدی: کلیفورد گیرتز، اشتغال، بی‌سازمانی اجتماعی، خود واقعی، خود ایده‌آل.

استناد: سدیدپور، سمانه‌سادات؛ قبادی، علیرضا؛ مرجانی، سیده‌ادی و وتو، مارگریت (۱۴۰۳). تفسیر گیرتزی فاصله خود واقعی و خود ایده‌آل در بستر واقعیت اشتغال. فصلنامه جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۶ (۱): ۸۳-۹۸.

* نویسنده مسئول: سمانه‌سادات سدیدپور

نشانی: تهران، دروازه دولت، دانشگاه خوارزمی

تلفن: ۰۹۱۲۶۱۸۶۳۸۶

پست الکترونیکی: sama.sadid@gmail.com

آن‌گاه که از من بحث می‌شود، منظور همان خود است. افراد هر روز بارها از کلماتی چون من و خود استفاده می‌کنند، اما برای ایشان آسان نیست که روشن کنند چه درکی از مفاهیم خود و من دارند. از دید کلیفورد گبرتز، در مواجهه با واقعیت است که زندگی درونی موجودات با طرحی نظری از خود ایشان شکل می‌گیرد (گبرتز، ۱۹۹۶). تنها پس از مواجه شدن با واقعیت، انسان‌ها می‌توانند درباره آنچه اتفاق می‌افتد توضیح دقیقی ارائه دهند (شاتر، ۲۰۱۴). زندگی به سمت جلو حرکت می‌کند، اما در نگاه به عقب فهمیده می‌شود. در پس از واقعیت گبرتز شرح می‌دهد که چرا افراد در رسیدن به ایدئال‌های خویش ناکام می‌مانند. خود تعریف می‌کنند که در یک تأمل منطقی می‌توان درک کرد رسیدن به آن برای همه دست‌یافتنی نیست و در این مسیر به‌طور قطع تنها عده کمی می‌توانند به نتیجه دلخواه برسند. دانشجویی که قصد ادامه تحصیل دارد و خودایدئال خویش را با اشتغال مناسب پیوند می‌دهد؛ پیش از ورود به عرصه اشتغال گذشته‌ای دارد که با موفقیت آن را پشت سر گذاشته است. رویکرد خود، خانواده و نهادهای مسئول نسبت به وی مثبت بوده است و جز در موارد استثنا احساس نیاز به داشتن شغل نداشته است، اما به تدریج احساس می‌کند نیاز دارد مستقل شود پس به‌ضرورت وارد محیط اشتغال می‌شود و با گذراندن تجربه شغلی با واقعیت اجتماعی ایدئال‌های خود مواجه می‌شود. گاه این مواجهه، مواجهه مطلوبی نیست چراکه تناسبی میان فرد شاغل و شغل او یا فرد و ایدئال‌های او وجود ندارد و فرد به این نتیجه می‌رسد که ایدئال‌هایی که برای او ساخته‌اند متفاوت از واقعیت است.

مرور گزارش‌های خارجی و داخلی نشان داد بین واقعیت موجود و انتظارات مطلوب دانشجویان از دانشگاه شکاف وجود دارد (غیائی ندوشن، ۱۳۹۶). تأیید شده است دست کم بین ۳۰ تا ۵۵ درصد دانش‌آموختگان نسبت به رشته تحصیلی خود علاقه‌مند نیستند (توسلی و ریاضی، ۱۳۹۱) و ۵۹ درصد نیز از شغل خود راضی نبودند (آزاده و دهنوی، ۱۳۸۷). موضوع خود، در ابعاد متفاوتی قابلیت مطالعه جامعه‌شناختی دارد. خود سالم نتیجه زندگی در جامعه سالم و جامعه سالم نتیجه وجود خودهای سالم است. مروری بر گزارش‌های علمی انجام شده در زمینه مقایسه دو مفهوم خود ایدئال و خود واقعی نشان می‌دهند هرچه اختلاف این دو مفهوم بیشتر باشد، افراد از اضطراب، ناامنی، ناسازگاری، عدم‌پذیرش خود و از آشفتگی بیشتری رنج می‌برند (بیابان‌گرد، ۱۳۷۶) و هرچه اختلاف کمتر باشد افراد جامعه از سلامت و احساس احترام بیشتری نسبت به خود برخوردار هستند (پارسا، ۱۳۷۵). همچنین تغییرات و شکاف میان خود واقعی و خود ایدئال در دانشجویان به‌واسطه آشفتگی که برای ایشان همراه دارد، در سطح جامعه نارضایتی ایجاد خواهد کرد. وجود این نارضایتی برای جامعه مسائلی به دنبال دارد که شناخت آن‌ها برای خروج جامعه از آشفتگی‌های داخلی ضرورت دارد. مطالعات مربوط به خود و فاصله خود واقعی تا خود ایدئال بخصوص در رشته جامعه‌شناسی زیاد نیست، اما شواهد موجود نشان می‌دهد این فاصله می‌تواند باعث انصراف تحصیلی دانشجویان شود (احمدی، کریم‌زادگان، خیراتی کازرونی، ۱۳۹۴). همین‌طور وجود فاصله خود واقعی تا خود ایدئال بستری است برای ایجاد نآرامی در افراد و در نتیجه در سطح جامعه که امری قابل‌تأمل است (مرادی کلارده، ۱۳۹۸)، از طرفی باتوجه‌به میزان فاصله خود واقعی و خود ایدئال می‌توان میزان رضایت افراد از زندگی و به همین ترتیب کیفیت زندگی افراد را در اجتماع را پیش‌بینی کرد (کسد، ۲۰۱۴). خود واقعی چیزی است که باید کشف شود به‌طور مثال وقتی یک جوان فرد از مدرسه یا از کار اخراج می‌شود باید تأمل کند و کشف کند که به‌واقع کیست و دلیل این رویداد چیست. خود واقعی تکنه‌های عمیق، غیر اجتماعی و درونی را در برمی‌گیرد. (وایت، ۱۹۷۲). خود واقعی شخص در میان انواعی از خودها قرار می‌گیرد که یکی از این انواع این خود دوگانه خود واقعی و خود ایدئال است. خود ایدئال مقوله‌ای متفاوت از خود و خود واقعی است (کوهن و مک‌پارتلند، ۱۹۵۴). خود ایدئال نمایانگر امیدها، رؤیایها و آرزوها یا مهارت‌ها، صفات، و دستاوردهایی است که فرد آرزو دارد به دست آورد (هیگینز و برق، ۱۹۸۷؛ مارکوس و نوریس، ۱۹۸۶).

مروری بر گزارش‌های علمی انجام شده در زمینه مقایسه دو مفهوم خود ایدئال و خود واقعی نشان داد هرچه اختلاف این دو مفهوم بیشتر باشد، فرد از اضطراب، ناامنی، ناسازگاری، عدم‌پذیرش خود و دیگران از آشفتگی بیشتری رنج می‌برند (بیابان‌گرد، ۱۳۹۰) و هرچه اختلاف کمتر باشد فرد از سلامت و احساس احترام بیشتری نسبت به خود برخوردار است (پارسا، ۱۳۷۵). بخشی از تغییرات فاصله خود واقعی تا خود ایدئال ناشی از شغل است. شغل فرد از جمله عوامل اصلی داستان زندگی اوست و تا حد زیادی تعیین‌کننده امید و ناامیدی در زندگی است (شیوندی و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۰۸-۳۸). یافته‌های علمی تأیید کردند بین سدیدپور، سمانه‌سادات؛ قبادی، علیرضا؛ مرجایی، سیدهادی و وتو، مارگریت (۱۴۰۳). تفسیر گبرتری فاصله خود واقعی و خود ایده‌آل در بستر واقعیت اشتغال. فصلنامه

واقعیت موجود و انتظارات مطلوب دانشجویان از دانشگاه شکاف وجود دارد (غیائی ندوشن، ۱۳۹۶). تأیید شده است دست‌کم بین ۳۰ تا ۵۵ درصد دانش‌آموختگان نسبت به رشته تحصیلی خود علاقه‌مند نیستند (توسلی و ریاضی، ۱۳۹۱) و ۵۹ درصد نیز از شغل خود راضی نبودند (آزاده و دهنوی، ۱۳۸۷).

در بررسی مفهوم تجربه واقعیت اشتغال توجه به دو نکته ضرورت دارد: نخست همان‌طور که شوتس بر جهان روزمره تجربه زیسته تأکید دارد توجه به تجربه زیسته ضروری است (ریتزر، ۱۳۹۵: ۳۵۱). دوم اینکه درعین‌حال که اشتغال امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است و اساس تمام پیشرفت‌های انسان و جامعه بشری به حساب می‌آید شغل در جوامع سهم اصلی را در اجتماعی‌شان دارد (شفیع آبادی، ۱۳۹۳). بر اساس گزارش عملکرد سایت ایران تلنت (استعداد ایران)، در سال ۱۳۹۸، بیشترین جذب کارجویان مربوط به گروه اسنپ و دیجی کالا مشاغل غیرتخصصی و غیرمرتبط با رشته تحصیلی افراد بوده است (گزارش سایت ایران تلنت، ۱۳۹۸). اگرچه در سال ۱۴۰۲ جذب شرکت هواوی بر دیگران پیشی گرفته است اما همچنان براساس گزارش بهار ۱۴۰۲ بیشترین درخواست شغل از طرف کارجویان بیش از ۴۰ درصد برای عناوین شغلی برای معاون مدیر عامل، مدیر عامل پروژه کارخانه، قائم مقام مدیر عامل یا مدیر مالی بوده است درحالی‌که کارفرمایان بیشتر بدنبال بازاریاب هستند (گزارش سایت ایران تلنت، ۱۴۰۲). مروری کلی بر گزارش دسترسی به اشتغال و استفاده از نیروی کار ۲۰۲۰، از سازمان بین‌المللی کار (ILO) نشان می‌دهد در سال ۲۰۱۹ که آخرین آمار ارائه شده است، نزدیک به یک‌چهارم جوانان، علی‌رغم اتمام تحصیلاتشان هنوز به ایدئال‌های خود دست نیافته‌اند و نتوانسته‌اند شغل مناسبی پیدا کنند. در کشور باتوجه‌به سرشماری سال ۱۳۹۵، نزدیک به هفده درصد از (۱۶/۷۳ درصد) جمعیت تحصیل کرده در مقطع تحصیلات تکمیلی (کارشناسی ارشد و دکتری) بیکار گزارش شدند (حمزوی، باقریان و مظاهری، ۱۳۹۴). فریب نیمی از جوانان تحصیل کرده، محرومیت اجتماعی عینی و ذهنی را در مسیر زندگی خود، تجربه کردند (قاضی نژاد، رهنما و کلهر، ۱۳۹۴) و به‌زعم خودشان جایگاه مطلوب یا دست‌کم جایگاه ایدئال خود را در جامعه ندارند (روحانی و انبارلو، ۱۳۹۷) و در مجموع افراد برای به‌دست‌آوردن شغل در سال ۲۰۱۹ نسبت به ۱۹۹۰، ایدئال‌گر اتر شده‌اند. مهم است دانشجویان در تجربه شغلی که اولین مواجهه ایدئال‌های با واقعیت است، تجربه مثبتی داشته‌اند. تجربه‌ای که اگر هماهنگ با ایدئال‌های دانشجویان نباشد می‌تواند دستاوردهای ناخوشایندی برای فرد و جامعه او همراه داشته باشد و جامعه را از رسیدن به توسعه ملی باز می‌دارد (هتیه، ۲۰۱۴) از این رو است که مطالعه فاصله خود واقعی تا خود ایدئال ضرورت دارد. باتوجه‌به لزوم داشتن معیار برای انتخاب مسئله اجتماعی و در حال تغییر بودن جامعه ایران، آن دست از مسائل اجتماعی مدنظر این مطالعه است که در تعریف رویکرد بی‌زمانی از مسئله اجتماعی بگنجند. (رابینگتن و واینبرگ، ۱۳۸۳). در این مطالعه این پرسش مطرح است که کدام مسائل جامعه‌شناختی در اثر فاصله خود واقعی تا خود ایدئال در دانشجویان و دانش‌آموختگان به‌ویژه پس از تجربه واقعیت اشتغال بروز می‌کند؟

۲- پیشینه پژوهش

۲-۱: پیشینه تجربی

پیش از این در ارتباط با فاصله خود واقعی تا خود ایدئال در زمینه‌های مختلف روان‌شناختی مطالعاتی صورت گرفته بود، اما در جامعه‌شناسی فقط چند نمونه پژوهش جدی انجام شده است که به مواردی در زیر اشاره خواهد شد:

کنی (۱۹۵۶)، اختلاف بین تصور فرد از نفس واقعی خود و خود ایدئال را نشان‌دهنده ناسازگاری و عدم تعادل روانی دانست. پرزیبلیسکی و همکارانش (۲۰۱۲)، در بررسی خود ایدئال ۱۴۴ نفر دانشجوی، دریافتند وجود همخوانی بین خودپنداره‌های ایدئال و واقعی شخص با بهزیستی روان‌شناختی و به‌ویژه حرمت خود رابطه مستقیم دارد هرچه خودپنداره‌های واقعی و ایدئال همخوان‌تر باشند فرد به لحاظ روانی سالم‌تر است. دیکسون، ممبرلی و هانتلی (۲۰۱۹) در بررسی واسطه‌گری تأمل در ارتباط بین اختلاف خود واقعی و ایدئال (اما نه حتمی و واقعی) و علائم اضطراب و افسردگی روی ۱۳۸ دانش‌آموز نشان دادند تأمل منفی نسبت به خود و نشخوار منفی، علائم اضطرابی و افسردگی را دنبال دارد. بامیستر (۲۰۱۹)، در بررسی خود، می‌پرسد آیا خود واقعی واقعا وجود دارد؟ او با خلاصه و ادغام مضامین دریافت با توجه به جهت‌گیری اجتماعی-فرهنگی تعریف خود واقعی متفاوت است.

سدیدپور، سمانه‌سادات؛ قبادی، علیرضا؛ مرجایی، سیدهادی و وتو، مارگریت (۱۴۰۳). تفسیر گبرتری فاصله خود واقعی و خود ایده‌آل در بستر واقعیت اشتغال. فصلنامه

جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۶(۱): ۸۳ - ۱۰۰.

موفقیت‌ها و شکست‌ها در دستیابی به آن باعث ایجاد احساسات خوشایند و ناخوشایند می‌شود. لمنگار (۲۰۲۰) در بررسی خود دریافت قص در خودپنداره و رسیدن به ایده‌آل از راه‌های مختلفی می‌تواند جبران شود. این نقص احساسات منفی (مانند تنهایی) را دنبال دارد.

در مطالعات داخلی، سودمند (۱۳۸۳)، در مطالعه مقایسه خود واقعی و خود ایده‌آل، نشان داد فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل منجر به احترام به خود پایین، عزت‌نفس پایین و در نتیجه ناسازگاری، نارضایتی، عدم صلاحیت، موفقیت، قدرت، لیاقت، استقلال و آزادی می‌شود. هاشمی منفرد و ربیعی (۱۳۹۶)، در بررسی شیوه نمایش خود در شبکه‌های اجتماعی روی ۶۰ کاربر اینستاگرام اشاره داشت افراد جامعه تمایل دارند خود را به تنهایی به نمایش بگذارند و سعی می‌کنند ظاهر خود را به بهترین وجه به نمایش بگذارند و آنچه از خود واقعی در نظر مردم نشان داده می‌شود برای ایشان اهمیت دارد. در یکی از آخرین مطالعات انجام شده مرادی کلارده و همکارانش (۱۳۹۸)، در بررسی روی ۱۷۱ دانشجوی دختر مقطع کارشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز دریافتند در فاصله خود واقعی و خود ایده‌آل نیز فرد می‌تواند به خود القا کند دست نیافتن به ایده‌آل‌ها امری طبیعی است و نباید خود را دچار تنش کرد و کمتر تأثیر منفی بپذیرد. در کنار این مطالعات، این مطالعه تلاش می‌کند بررسی ابعاد جامعه‌شناسانه مسئله فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل را از نظر دور ندارد. قبادی و همکاران (۱۴۰۰) در بررسی پدیدارشناسی فاصله بین خود واقعی و خود ایده‌آل با تأکید بر تجربه زیسته جوانان از تحصیلات تکمیلی (مقاله علمی وزارت علوم) دریافتند جامعه بدنال ایجاد نگرش مثبت در خود افراد است، اما همیشه موفق نیست. پس از مواجه شدن با واقعیت تحصیل، شرکت کنندگان درک کردند ساختار قویتر از اختیار خود ایشان هست. به خاطر وسعت دید و خودآگاهی که پیدا می‌کنند درمی‌یابند، تحصیل نمی‌تواند به بالابردن جایگاه اقتصادی ایشان کمک کند. جمع‌بندی مطالعات نشان می‌دهد مطالعه فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل بحثی است که محل تأمل دارد و نیازمند پژوهش‌های عمیق بیشتری است؛ چراکه اگر جوانان نتوانند بین آنچه واقعاً هستند با آنکه دوست دارند باشند، تعادل ایجاد کند کیفیت زندگی ایشان تحت تأثیر قرار می‌گیرد. اگر نتیجه مواجهه نامطلوب باشد فرد شاخص‌های احترام و ارزش به خود را از دست می‌دهد. این باورهای اساسی هستند که تصمیم‌گیری حرفه‌ای را سمت‌وسو می‌دهند و فردی که برای خود ارزش قائل نباشد دچار انواع ناهنجاری‌ها خواهند شد.

۲-۲: ملاحظات نظری

مرسوم است که در تحقیقات کیفی نباید از نظریه استفاده شود؛ اما در تحقیقات تفسیری مانند این مطالعه استفاده از مفاهیم حساس نظری روشی علمی و مطابق با اصول تحقیقات کیفی است (پاتون، ۲۰۰۲؛ محمدپور، ۱۳۹۰). گبرتر اشاره دارد ما فهم از بودن را با درجه‌ای از خودآگاهی بدست می‌آوریم، دست‌یابی به این فهم نمی‌تواند تصادفی باشد. از دید گبرتر ساختار متن است که برای مخاطب حتی بیش از نویسنده‌ای که مخاطب او را نمی‌شناسد اهمیت دارد. گبرتر نه تنها ضد تجربه‌گرا نیست که از نویسندگان گذشته نیز قدرانی می‌کند. تنها تفاوت گبرتر در این است که او مایل به ادامه دادن منش ایشان نیست و در تلاش است بتواند ابعاد مبهم واقعیت را روشن ببیند (فاردون، ۱۹۸۸). واقعیات به عنوان جریان‌های بزرگ‌تر و کوچک‌تر، پیچ در پیچ اتفاق می‌افتد سپس عبور می‌کند و برای مدتی در هم می‌ریزد و دوباره جدا می‌شود. پس چاره‌ای جز وجود گرداب‌ها در زندگی انسان نیست. پیوندها بی‌وقفه گرد هم آمده و پراکنده می‌شوند. هیچ داستان عمومی وجود ندارد که اگر کسی در آن داستان زندگی نکرده باشد بتواند بدون اشتباه درباره آن بحث کند و تنها افرادی که در موقعیتی هستند می‌توانند واقعیت را بسازند. افراد می‌توانند واقعه را یادداشت کرده و حفظ کنند و اگر از موقعیت به سلامت خارج شدند (بعد از این واقعیت) قادر خواهند بود مسائل مربوط به وجود چیزهایی را که به نظر می‌رسد در کنار هم چیده شده‌اند، درک کنند. به دلیل تفاوت نگاه افراد است که وقایع خاص و مناسبت‌های منحصر به فرد، همراه با حقایق مختلفی بافته می‌شود. زندگی روزمره نیز یک واقعیت است واقعیتی که واقعیت‌های دیگر مانند ایدئولوژی افراد، اقتصاد، خلق و خو و تجارب را دربرمی‌گیرد. اغلب تصور می‌شود برداشت‌های اولیه نظریه‌های کارآمدی نیستند و واقعیت‌های درهم و برهمی را دربر می‌گیرد. همین واقعیت‌ها می‌توانند قابی از ادراک را تعیین کنند. ما مدام در معرض علامت‌ها هستیم. علامت‌هایی که یکی پس از دیگری با آمدن واقعیت جدید کنار می‌روند و زمان را به سه قسمت لحظه واقعیت پیش از واقعیت و پس از واقعیت تقسیم می‌کنند. آنجا که تفکر شروع می‌شود آغاز نظری است و پس

سدیدپور، سمانه‌سادات؛ قبادی، علیرضا؛ مرجایی، سیدهادی و وتو، مارگریت (۱۴۰۳). تفسیر گبرتری فاصله خود واقعی و خود ایده‌آل در بستر واقعیت اشتغال. فصلنامه

جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۶(۱): ۸۳ - ۱۰۰.

از واقعیت است که فرد تلاش می‌کند واقعیت را با اندک تغییری بازسازی کند و پس از درک واقعیت است که افراد نسبت به آن واکنش نشان می‌دهند ممکن است واقعیت را انکار کنند یا تأیید کنند یا درصدد تغییر برآیند.

از دید گریز پس از واقعیت تلاش پژوهشگران تلاش برای بازسازی واقعیت است که در حال حاضر مورد توجه نیست. واقعیت اگر به معنای آن چیزی که باشد که از اعیان در ذهن افراد باقی می‌ماند می‌توان گفت ثبت واقعیت پس از واقعیت، فعالیتی دو برابر است. فرد در جستجوی واقعیت است، واقعیتی که در حرکت به سمت جلو، درک شده و پژوهشگران محکوم به مواجه شدن با واقعیات هستند و حتی پس از واقعیت می‌توان واقعیت را مورد انتقاد قرار داد. از دید زنانیکی، زمانی که جامعه با فقدان یا کثرت مقررات مواجه است، افراد ابزاری تعریف وضعیت خود نداشته و نمی‌دانند چطور باید رفتار کنند وقوع مسئله اجتماعی دوراز ذهن نخواهد بود (رابینگتن و واینبرگ، ۱۳۸۲: ۵۱). فاصله بین خود واقعی و خود ایده‌آل یک مسئله اجتماعی است که خود موجب ایجاد مسائل اجتماعی متنوعی می‌شود. گاه افراد و جوامع منفعت‌طلب از این فاصله برای سودجویی خود سوءاستفاده می‌کنند (هولمز و کالوین، ۲۰۱۵). این مطالعه از بین ۷ رویکرد اصلی مسائل اجتماعی و جامعه‌شناسی رابینگتن ارل و مارتین واینبرگ (۱۳۸۳)، رویکرد بی‌سازمانی را مورد توجه قرار می‌دهد. علت این انتخاب این است که به‌زعم بسیاری ساختار نظام اجتماعی ایران باتوجه به تغییرات سریع و ناگهانی و تغییر در نگرش‌ها و ارزش‌های افراد دچار بی‌سازمانی شده است و پیامد آن عدم توفیق هنجارهای مشترک در هدایت رفتار افراد و مبهم بودن آن‌ها است (معیدفرو پروین، ۱۳۸۸: ۱۳۵-۱۵۰)، به همین دلیل انتخاب رویکرد بی‌سازمانی اجتماعی که بر تغییرات ناگهانی و سریع در نظام اجتماعی و در نتیجه تولید مسئله اجتماعی توجه دارد. باتوجه به تعاریف متعدد مسئله اجتماعی، دلیل انتخاب رویکرد بی‌سازمانی این است که بی‌سازمانی را راه‌حل تبیین انحرافات اجتماعی می‌دانند. جامعه بی‌ثبات به علت گسیختگی همبستگی اجتماعی، فرد را از فشار افکار عمومی و نظارت‌های اجتماعی غیررسمی رها می‌سازد. نظارت‌ها و فشارهایی که در گروه‌های منسجم‌تر در برقراری سازگاری نقش مؤثری دارند (ستوده، ۱۳۹۹). از دید این رویکرد، مسئله اجتماعی وضعیتی است که افراد در این شرایط ابزاری برای تعریف وضعیت خود ندارند و نمی‌دانند چگونه باید رفتار کنند. تعادل‌بخش‌های نظام اجتماعی به‌هم‌خورده و بی‌سازمانی ایجاد شده است. بی‌سازمانی اجتماعی برای افراد تولید فشار روانی می‌کند که فشار روانی خود موجب بی‌سازمانی شخصیتی می‌شود. بی‌سازمانی اجتماعی برای نظام سه پیامد دارد: نخست؛ ممکن است تغییر در نظام روی دهد اما نظام به حال تعادل بازگردد؛ دوم، نظام می‌تواند با وجود بی‌سازمانی به کار خود ادامه دهد؛ و سوم، نظام ممکن است مختل شود (رابینگتن و واینبرگ، ۱۳۸۳).

۳- روش پژوهش

در این مطالعه برای به‌دست‌آوردن داده‌ها از روش کیفی و به‌طور خاص روش تفسیری گونه توصیفی آن استفاده شد. پس از جمع‌آوری و ثبت داده‌ها و ارائه‌ی توصیف مختصر از آن‌ها، دستیابی به معنا توصیف فرجه انجام می‌شود تا معنای داده‌های تجربی بدست آید. روش این مطالعه تفسیری است و پس از غوطه‌ور شدن در موضوع، از نگاه آمیک با تجربه نزدیک واکاوی پدیده انجام می‌شود. عملیات تحلیل پژوهشگر را قادر می‌سازند واحدهای منسجم متن را کدگذاری کنند و در جریان این عملیات، پژوهشگر با همه داده‌ها در سطح خرد آشنا می‌شود و به ایجاد ساختاری می‌پردازد که بخش‌های مهم داده‌ها را به هم می‌پیوندد. این عملیات تحلیلی تخست وقایع را متن‌زدایی می‌کند و آن‌ها را در قالب مقولات دوباره متن‌دار می‌سازند. در نهایت توصیف فرجه با بیرون کشیدن ساختارها و تعیین زمینه اجتماعی "انجام می‌شود (گریتز، ۲۰۰۰). پس توصیف عمیق به این دلیل صورت می‌گیرد تا مطالعه دریابد چه طور می‌توان از موضوع فاصله خود واقعی تا خودایده‌آل به یک ساختار فراگیر رسید. همان‌طور که از دید گریز، لازمه رسیدن به توصیف فرجه، ابتدا ارائه یک توصیف مختصر است و با توجه به این که توصیف مختصر همان گردآوری و ثبت داده‌ها از محیط و میدان مطالعه به روش‌های مختلف حتی ثبت اطلاعات تجربی همراه با جزئیات کامل است، پس از توصیف کمی، مطالعه آماده ورود به توصیف فرجه می‌شود تا بتواند به معنای داده‌های تجربی دست یابد. پژوهشگر در تلاش است ساختار مفهومی پیچیده را تا حدی فهم کرده و به ترجمه و زبان قابل فهم برای دیگران درآورد. به کمک توصیف فرجه درک ادراک صورت می‌گیرد (گریتز، ۲۰۰۰: ۱۴-۱۵). مدل از هم‌الگوی از نظم کیهانی ارائه می‌دهند (آنچه رخ داده است (گریتز، ۱۹۶۶). میدان مطالعه در این مطالعه دانشگاه تهران و رشته‌های تحصیلی شیمی، روان‌شناسی، حقوق و مهندسی کامپیوتر

به‌عنوان هویت‌های دانشگاهی بر اساس طبقه بندی بچر انتخاب شدند. در پاسخ به این پرسش که مقدار نمونه ما چه باید باشد دسته‌بندی جدید علم تونی بچر مورد توجه این پژوهش قرار گرفت. او در یک دوره رشته‌ها را در ۱۲ رشته (زیست‌شناسی، شیمی، اقتصاد، مهندسی، جغرافیا، تاریخ، حقوق، ریاضیات، زبان‌ها، داروسازی، فیزیک و جامعه‌شناسی) نظم می‌دهد. در تقسیم بندی دوم علوم را به شش رشته تقسیم می‌کند و در نهایت جدول زیر را ارائه می‌دهد:

جدول طبقه‌بندی علوم از دیدگاه بچر

گروه‌بندی علوم	طبیعت دانش	طبیعت فرهنگ دانشگاهی	رشته انتخاب شده
علوم محض (سخت-خالص)	انباشتی؛ فردگرایی روش شناختی (پلیمری)؛ جهانی، کمیت‌گرا، نمونه‌گیری؛ نتیجه‌گرا / اکتشافی.	رقابتی، اجتماعی، از نظر سیاسی سازمان، نرخ انتشار بالا؛ وظیفه‌گرا.	شیمی
علوم انسانی و علوم اجتماعی محض علوم نرم محض	نسبی‌گرا، انسجام‌گرا، جزئی‌گرا، کیفی‌گرا، ثله‌گرا.	فردگرایانه، کثرت‌گرا، بدون ساختاریافتگی کامل، نرخ پایین انتشار، انسان‌گرا.	روانشناسی
علوم تکنولوژیک سخت کاربردی	هدفمند؛ عمل‌گرا (دانش از دانش سخت بدست می‌آید)؛ نگران تسلط محیط فیزیکی؛ تولید محصولات و تکنیک‌ها برای رفع نگرانی.	کارآفرینی، جهان‌وطنی، ارزش‌های حرفه‌ای، ثبت اختراعات جایگزین انتشار، وظیفه‌گرا.	مهندسی کامپیوتر
علوم نرم کاربردی	کارکردگرا، یکپارچه، نگران فعالیت‌های نیمه‌حرفه‌ای، توجه به ثبت سیاست‌ها و برنامه‌ها (روش‌ها)	نگاه به بیرون، موقعیت متزلزل، تحت سلطه‌ی مدهای فکری، مشاوره و کاهش نرخ انتشار، قدرت‌گرا.	حقوق

روش نمونه‌گیری، هدفمند بود. به این صورت که از بین مشارکت‌کنندگان در توصیف ابتدایی، ابتدا مشارکت‌کنندگانی که داوطلب شرکت در بخش کیفی بودند وارد مطالعه شدند. معیار ورود به مطالعه برای افراد این بود که در یکی از چهار گروه «دانشجویانی که تجربه شغلی داشته باشند؛ دانشجویانی که تجربه شغلی نداشته باشند؛ دانش‌آموختگانی که تجربه شغلی داشته باشند و دانش‌آموختگانی که تجربه شغلی نداشته باشند.» قرار بگیرند. از بین ۸۸ نفر مشارکت‌کنندگان که معیار ورود به مطالعه را از این میان علی‌رغم اعلام آمادگی تنها ۳۲ نفر به تماس‌های تلفنی پاسخ دادند و حاضر شدند وارد مرحله مصاحبه عمیق شوند. در این مطالعه از نرم‌افزار مکس کیودا ۲۰۲۰، برای بررسی دقیق‌تر بخش کیفی جهت کدگذاری استفاده شد. داده‌های مصاحبه‌ای و متنی کدبندی شدند. کدبندی اطلاعات بنا به ضرورت متن در مقولات کدگذاری باز صورت گرفت سپس کدها در قالب رویکرد بی‌سازمانی قرار داده شد. در این بخش نمونه کدهای نرم‌افزار تحلیل محتوا و گزارش کدها عبارتند از:

جدول ۱- نمونه کدهای شناخت مسائل اجتماعی براساس رویکرد بی‌سازمانی

نمونه نقل‌قول مستقیم	کدباز	کد محوری
علی‌الخصوص در رسیدن به پست‌های دولتی مناصب دولتی و پیشرفت کامندان دولت، علاوه بر کارایی افراد مناصب شغلی به‌سادگی نصیب افراد نمی‌شود داشتن روابط حسنه و سفارش به احسن شدن افراد در کسب مناصب دولتی ایشان مؤثر هست.	عدم شایسته‌سالاری	بی‌سازمانی اجتماعی
ملت دید و نظر خوشی هم نسبت به وکلا ندارند	بی‌منزلی شغل	بی‌سازمانی اجتماعی
بسیاری از آنان که حقوق خوانده‌اند و نتوانسته‌اند وارد بازار کار شوند از این مسئله به‌شدت رنج می‌برند و برخی از آنها اقدام به خودکشی کرده‌اند	خودکشی	بی‌سازمانی شخصیتی

برای سنجش قابلیت اعتماد و اطمینان‌پذیری پژوهش بخش کیفی، نتایج به استادان رشته‌های انتخاب شده روان‌شناسی، حقوق، مهندسی کامپیوتر و رشته شیمی نشان داده شد و مسائل اجتماعی از نظر ایشان و متخصصین شاغل رشته بررسی گردید. همچنین از روش بازنگری همگنان که استفاده از بیش از یک پژوهشگر یا تحلیلگر جهت بررسی و بازنگری یافته‌ها بود همچنین از نمونه‌گیری موردی منفی یعنی دانشجویان بدون تجربه شغلی در مقابل شاغلان تحصیل کرده و دانش‌آموختگان برای افزایش اعتبار استفاده شد. در این مطالعه همچنین به تکنیک اعتبار سنیوسی توجه شده است. اعتبارسنجی به این معنی نیست که همه شرکت‌کنندگان به تمام پرسش‌ها یکسان پاسخ بدهند. بلکه ممکن است در هر پرسشی با یک عدد کفایت نظری حاصل شود. در ارتباط با پرسش‌های کیفی در این مطالعه در هر پرسش پژوهشی با تعداد نفرات متفاوتی کفایت نظری (اشباع) حاصل شد. از آنجاکه مفهوم اشباع آن است که داده‌ها بعد از آن به تکرار برسد. با توجه به اهمیت برخی پاسخ‌ها مانند پیامدهای احتمالی دست نیافتن به شغل، تا مقداری بیش از دست‌یافتن به کفایت نظری به بررسی ادامه داده شد. در برخی موارد که پرسش‌ها تخصصی‌تر می‌شد مشارکت‌کنندگان کمتر علاقه‌مند به پاسخگویی بودند. کفایت نظری و جواز ترک آزمون با دو شیوه به دست آمد نخست بدیهی بودن آزمون به این ترتیب که با ادامه دادن پرسش‌ها، از پاسخ‌های مشارکت‌کنندگان شگفت‌زدگی به دست نیامد و دوم اشباع نظری که از این نقطه به بعد ورود نظریه‌ها و مفاهیم به میدان اندیشه کاهش می‌یابد و داده‌های جدیدی به دست نیامد. واحد تحلیل بر حسب موضوع تحقیق می‌تواند فرد، محیط یا نهاد باشد. در این مطالعه واحد تحلیل فرد، واحد نمونه‌گیری فرد و محیط رشته تحصیلی است. در زیر به صورت تصادفی به وضعیت جمعیت‌شناختی برخی از شرکت‌کنندگان اشاره می‌شود. در این بررسی از ۴ رشته روان‌شناسی، حقوق، شیمی و مهندسی کامپیوتر وارد بررسی شدند.

جدول ۲- ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان

م	رشته تحصیلی	وضعیت دانش‌آموختگی	مقطع تحصیلی	جنسیت	وضعیت تأهل	وضعیت شغلی
۱	حقوق	دکتری	دانش‌آموخته	مرد	متأهل	شاغل
۲	حقوق	دکتری	دانشجو	مرد	متأهل	شاغل
۳	حقوق	کارشناسی ارشد	دانش‌آموخته	مرد	مجرد	شاغل
۴	حقوق	دکتری	دانش‌آموخته	زن	مجرد	شاغل
۵	حقوق	کارشناسی ارشد	دانش‌آموخته	مرد	مجرد	بیکار
۶	حقوق	دکتری	دانشجو	زن	متأهل	بیکار
۷	حقوق	کارشناسی ارشد	دانشجو	مرد	مجرد	شاغل
۸	شیمی	دکتری	دانش‌آموخته	زن	متأهل	شاغل
۹	شیمی	دکتری	دانش‌آموخته	زن	مجرد	بیکار
۱۰	شیمی	کارشناسی ارشد	دانش‌آموخته	زن	مجرد	بیکار
۱۱	شیمی	دکتری	دانش‌آموخته	زن	مجرد	شاغل
۱۲	شیمی	کارشناسی ارشد	دانشجو	مرد	مجرد	بیکار
۱۳	شیمی	دکتری	دانشجو	زن	مجرد	بیکار
۱۴	شیمی	دکتری	دانشجو	مرد	مجرد	شاغل
۱۵	شیمی	کارشناسی ارشد	دانشجو	مرد	متأهل	شاغل
۱۶	شیمی	کارشناسی ارشد	دانشجو	مرد	مجرد	شاغل
۱۷	شیمی	کارشناسی ارشد	دانش‌آموخته	مرد	متأهل	شاغل
۱۸	روان‌شناسی	دکتری	دانشجو	مرد	مجرد	شاغل
۱۹	روان‌شناسی	کارشناسی ارشد	دانشجو	مرد	مجرد	شاغل
۲۰	روان‌شناسی	دکتری	دانشجو	مرد	مجرد	بیکار
۲۱	روان‌شناسی	دکتری	دانشجو	زن	متأهل	بیکار
۲۲	روان‌شناسی	کارشناسی ارشد	دانشجو	زن	متأهل	شاغل
۲۳	روان‌شناسی	کارشناسی ارشد	دانشجو	مرد	مجرد	بیکار
۲۴	روان‌شناسی	کارشناسی ارشد	دانشجو	زن	مجرد	بیکار
۲۵	روان‌شناسی	کارشناسی ارشد	دانشجو	زن	متأهل	شاغل
۲۶	مهندسی کامپیوتر	دکتری	دانشجو	مرد	مجرد	شاغل
۲۷	مهندسی کامپیوتر	کارشناسی ارشد	دانش‌آموخته	زن	مطلقه	شاغل
۲۸	مهندسی کامپیوتر	کارشناسی ارشد	دانشجو	مرد	مجرد	بیکار
۲۹	مهندسی کامپیوتر	کارشناسی ارشد	دانشجو	مرد	مجرد	شاغل
۳۰	مهندسی کامپیوتر	کارشناسی ارشد	دانش‌آموخته	مرد	مجرد	شاغل
۳۱	مهندسی کامپیوتر	کارشناسی ارشد	دانش‌آموخته	زن	مجرد	شاغل

۴- تحلیل یافته‌ها

توصیف ابتدایی داده‌ها

در این تحقیق ۸۵ درصد از مشارکت‌کنندگان و ۴۲ درصد زن بودند ۶۱ درصد دانشجوی یکی از رشته‌های حقوق، شیمی، روان‌شناسی یا مهندسی کامپیوتر بودند و ۳۹ درصد هم دانش‌آموخته کارشناسی ارشد یا دکتری این رشته‌ها بودند. ۴۰ درصد در مقطع دکترا و ۶۰ درصد در مقطع کارشناس ارشد مشغول بودند. ۶۳ درصد از مجموع این دانشجویان و دانش‌آموختگان شاغل بودند و ۷۳ درصد فاقد شغل بودند. بیشترین مشارکت از رشته شیمی و روان‌شناسی بود و حقوق و مهندسی کامپیوتر ۲۰ درصد در این مطالعه مشارکت داشتند.

سدیدپور، سمانه‌سادات؛ قبادی، علیرضا؛ مرجایی، سیدهادی و وتو، مارگریت (۱۴۰۳). تفسیر گبرتری فاصله خود واقعی و خود ایده‌آل در بستر واقعیت اشتغال. فصلنامه جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۶(۱): ۸۳-۱۰۰.

از دید ۸۱ درصد از دانشجویان و دانش‌آموختگان مقطع کارشناسی ارشد در مسیر شغلی مناسبی حرکت می‌کنند این اطمینان به حرکت درست در مسیر شغلی برای دانشجویان و دانش‌آموختگان دکتری بالاتر است (۸۸ درصد). از بین مشارکت‌کنندگان تحقیق ۹۸ درصد از دانشجویان و دانش‌آموختگان مهندسی کامپیوتر اعتقاد دارند در مسیر شغلی مناسبی حرکت می‌کنند، اما بیشترین نارضایتی از مسیر شغلی مربوط به گروه شیمی است. دانشجویان بیشتر از دانش‌آموختگان به مسیر شغلی خود اطمینان دارند. کسانی که پاسخ دادند در مسیر شغلی نامناسبی هستند نخستین دلیل کشف مسیر شغلی نامناسب را جایگاه اجتماعی نامناسب دانستند: «جامعه به من نشان داد اشتباه حرکت می‌کنم. وقتی که فهمیدم داشتن مدرک دکتری و دانشگاه معتبر و رتبه برتر بودن هیچ تأثیری در هیچ جایی ندارد. وقتی برای سوادم ارزشی قائل نشدند. از جایی که ضابطه جای خودش رو به رابطه داده است. برای برخی دانشگاه عاملی بوده است که قدرت درک اشتباه بودن مسیر شغلی را به ایشان داده است: کارشناسی، کارشناسی ارشد، بعد از دوترم از کارشناسی یا پس از فارغ‌التحصیلی:» وقتی که دوستانم با مدرک کارشناسی ارشد در کارخانه داروسازی با حقوقی کمتر از یک کارگر روزمزد استخدام شدند. «هنگام تحصیل متوجه شدم برای علاقه من شغل مناسبی در کشور وجود ندارد». برای برخی آزمون‌های شغلی مانند آزمون وکالت مهم بود: بعد از قبولی در آزمون وکالت در دوران ارشد که دنبال کار بودم متوجه شدم بهتر بود ورزش حرفه‌ای را دنبال می‌کردم. برخی در مواجهه با مسائل اقتصادی متوجه شدند. یا هنگام مواجه شدن با واقعیت اشتغال متوجه شدند مسیر شغلی درستی را انتخاب نکرده‌اند. «وقتی که توانایی پیدا کردن شغل مرتبط با رشته تحصیلی و ندارم و واسه کار کردن تو جایگاه شغلی ایدئال نیازمند پارتی بودم. حدود یک سال است که به این نتیجه رسیدم به دلیل اینکه با درآمد کارمندی آینده‌ای برای زندگی بنده در کشورم وجود نخواهد داشت. وقتی برای یافتن شغل دچار مشکل شدم. از زمانی که اولین شغل خود را تجربه کردم و بعد از ۱۰ سال سابقه کاری هنوز به رضایت مورد نظر نرسیده‌ام. یا درآمد ضعیف خود را عامل مهمی می‌دانند که ایشان را در اعتقاد به درستی مسیر شغلی خود مردود کرده است: «پس از دریافت حقوق. و در نهایت اشاره کردند عامل مهم نداشتن مهارت است که باید تا پیش از رسیدن به این سن بدست می‌آوردند».

- توصیف ژرفانگر

مواجه شدن با اشتغال در بین گروه‌های شرکت‌کننده

به‌طور کلی سه گروه مشارکت‌کننده داشتیم کسانی که موافق تغییر شغل بودند و کسانی که مخالف بودند و کسانی که هیچ انتخاب شغلی علی‌رغم این که در مقطع تحصیلات تکمیلی هستند تاکنون نداشتند. مخالفین تغییر شغل (نیمی از جامعه مورد بررسی) بیشترین وزنه را به خود اختصاص می‌دادند. موافقین تغییر بیشتر به شغل‌های مهندسی مهاجرفرست تمایل داشتند یا دوست داشتند وارد گروه علوم پزشکی شوند. یکی از مشارکت‌کنندگان که شغل رده بالایی در یکی از شرکت‌های حمل‌ونقل مجازی داشت اشاره کرد: «هیچ‌وقت حاضر نیستم شغل و موقعیت‌م را تغییر بدهم». در میان کسانی که هیچ انتخاب شغلی علی‌رغم این که در مقطع تحصیلات تکمیلی هستند تاکنون نداشتند یکی از دانشجویان دختر کارشناسی ارشد حقوق که نخبه هم بود و انتظار داشت بتواند وارد مذاکرات بزرگ بین‌المللی شود اشاره داشت:

«عمرم را برای این رشته گذاشتم می‌توانستم در کارهای مهم تاثیرگذار باشم اما فعلا سه سال هست پشت آزمون وکالت مانده‌ام و برای تغییر دیگر دیر شده است. هم سنم زیاد شده است هم تحمل انتخاب دوباره و اعلام شکست را ندارم چون خودم تغییر رشته دادم در مقطع ارشد و وارد این رشته شدم».

- مسائل اجتماعی ناشی از فاصله خود واقعی تا خود ایدئال پس از مواجه شدن با واقعیت اشتغال

بی‌سازمانی اجتماعی، سبب کاهش انسجام و توافق اجتماعی می‌شود. با توجه به دستاوردهای نظریه رویکرد بی‌سازمانی، در نتیجه برخورد دو خود ممکن است سه حالت برای افراد پیش بیاید: وقتی بین خود ایدئال و خود واقعی افراد فاصله باشد ممکن است برای فرد، بی‌هنجاری روی می‌دهد و وضعیتی پیش آید که آنجا هنجارهایی وجود ندارد تا تعیین کنند چگونه باید رفتار کرد و فاصله دو خود باعث می‌شود افراد از هنجارهای اجتماعی تبعیت نکنند. در اثر ستیز فرهنگی بین مقررات با منشأ سدیدپور، سمانه‌سادات؛ قبادی، علیرضا؛ مرجایی، سیدهادی و وتو، مارگریت (۱۴۰۳). تفسیر گبرتری فاصله خود واقعی و خود ایده‌آل در بستر واقعیت اشتغال. فصلنامه جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۶(۱): ۸۳ - ۱۰۰.

متفاوت، فردی که بین خود ایده‌آل و خود واقعی او فاصله وجود دارد در نهایت ممکن است به سرخوردگی و ستیز فرهنگی برسد. ممکن است برای فردی که بین خود واقعی و خودایدئال حالت اختلال برای او پیش آید و اختلال زمانی روی می‌دهد که مقررات وجود دارد، اما هم‌نوایی با آن‌ها پاداش‌های تعهد شده را تأمین نمی‌کند یا برعکس، به مجازات ختم می‌شود.

الف. اختلال - بی‌سازمانی اجتماعی

ممکن است بین خود واقعی و خودایدئال حلت اختلال پیش آید. اختلال زمانی روی می‌دهد که مقررات وجود دارد، اما هم‌نوایی با آن‌ها پاداش‌های تعهد شده را تأمین نمی‌کند یا برعکس، به مجازات ختم می‌شود. حالت‌هایی مانند:

- عدم تخصص‌گرایی: از دید شرکت‌کنندگان حرفه‌ای بودن و تخصص داشتن امر مهمی است که نه در دانشگاه نه پیش از آن به آن‌گونه که در محیط شغلی مورد نیاز است توجه نمی‌شود. این که دانشجویان دست‌کم یک مهارت درست داشته باشند:

«آدم باید خودش بلد کار باشد اشتباه من این بود که کار با دستگاه کره‌گیری و لبنیاتی را یاد نگرفتم باعث شد کارگران بتوانند مرا دور بزنند و من متوجه نمی‌شدم دور خوردم می‌گفتند دستگاه خراب است در صورتی که این‌طور نبود».

- عدم شایسته‌سالاری و فساد اداری: شرکت‌کننده دیگری اشاره دارد داشتن روابط یکی از مسائل بسیار مهم در رسیدن به ایدئال شغلی هست علی‌الخصوص در رسیدن به پست‌های دولتی مناصب دولتی و پیشرفت کامندان دولت، علاوه بر کارایی افراد مناصب شغلی به‌سادگی نصیب افراد نمی‌شود داشتن روابط حسنه و سفارش به احسن شدن افراد در کسب مناصب دولتی ایشان مؤثر هست، اما در بخش خصوصی روابط تأثیرگذار هست. در کنار تخصص مهارت و دانش بالای حرفه‌ای بازهم این روابط هست که تعیین‌کننده است:

«یعنی شما مولفه ای بنام روابط را در بخش خصوصی هم نمی‌توانید انکار کنید. دو رویی اعتقادی و بله قربان گویی برای پیش برد کارها امری غیر معمول تلقی نمی‌شود. پس از قبولی در وکالت و اولین جلسه حضورم در دادگاه پس از برخورد با قضات متوجه شدم هرگز وکالت و وکیل بودن بر خلاف آنچه از بیرون و به واسطه جایگاه اجتماعی وکیل به نظر می‌رسد، نیست. قضات وکلارا به چشم دشمن خود می‌بینند و بسیاری از وکلای تازه کار تحت تأثیر همین برخوردها از ادامه وکالت صرف نظر کرده اند. مطالب تدریس شده توسط اساتید به دانشجو یک چارچوبی برای خواندن مطالب صرفا به خاطر کسب نمره خوب در امتحان میدهد و از فراتر رفتن دانشجو برای یادگیری مطالب بیشتر و متنوع تر جلوگیری میکند. دانشگاه و سیستم نمره دهی، فرصت آزمون و خطا را از دانشجویمان میگیرد که این خیانت بزرگی در حق دانشجویمان است چرا که هر یادگیری با اشتباه صورت می‌گیرد و سیستم آموزشی با تنبیه دانشجو از طریق کسر نمره به جای فرصت یادگیری به دانشجو استرس نمره امتحان را وارد می‌کند و نمره و مدرک‌گرایی و رقابت‌های بی دلیل بر سر نمره و معدل، جایگزین یادگیری مؤثر شده است». یکی از مشارکت‌کنندگان که سلیقه ورزشی حاکم بر جایگاه شغلی را مطرح کرد داستان خود را این‌طور تعریف کرد که: "حفاظت اطلاعات شورای حل اختلاف کشور در مرحله گزینش بنده را دعوت به مصاحبه کرد و پرسید با وکیل در ارتباط هستین گفتم نه... بعد از ۲۴ ساعت باهم تماس گرفتن و گفتن صلاح نیست بنده مشغول بشم. چند سال سابقه تدریس و چند مقاله ISC و پژوهشی دارم... ولی هنوز سلیقه ورزشی حاکم بر قدرت و جایگاه شغلی جامعه است... متاسفم و خجالت زده خانواده‌ام.. خدا از سر تقصیراتشون نگذره که با آدم اینجوری برخورد میکنند».

- نادیده گرفتن مقررات کسب‌وکار: یکی از شرکت‌کنندگان اشاره می‌کند: "عدم توجه و عدم وجود مقررات کسب‌وکار یکی از مسائل مهم است که به آن اشاره شده است و ارتباط مستقیم با رویکرد بی‌سازمانی اجتماعی دارد:

«به نظر من کاری را باید انتخاب کرد که رقیب نتواند وارد آن کار شود دوهفته اول من تمام سرمایه‌ای را که گذاشته بودم درآوردم و خیلی برایم رقیب پیدا شد. تنها کسی که این نوع گیم‌نت را داشت من بود. پس از یک ماه و نیم ۸ گیم نت دیگه تأسیس شد و همه ورشکست شدند. قوانین کسب‌وکار است به طور مثال تا محدوده ۸ متر نباید دو شغل در کنار هم باشد و از این دست موارد که در کشور ما توجهی به آن نمی‌شود».

- عدم منزلت شغلی: از دید برخی از دانشجویان و دانش‌آموختگان شغل آن‌ها در عمل آن‌طور که پیش از مواجه با واقعیت انتظار داشتند عمل نمی‌کند:

سدیدپور، سمانه‌سادات؛ قبادی، علیرضا؛ مرجایی، سیدهادی و وتو، مارگریت (۱۴۰۳). تفسیر گریزی فاصله خود واقعی و خود ایده‌آل در بستر واقعیت اشتغال. فصلنامه

«پس از قبولی در وکالت و اولین جلسه حضورم در دادگاه پس از برخورد با قضات متوجه شدم هرگز وکالت و وکیل بودن بر خلاف آنچه از بیرون و به واسطه جایگاه اجتماعی وکیل به نظر می‌رسد، نیست. قضات وکلای را به چشم دشمن خود می‌بینند و بسیاری از وکلای تازه کار تحت تاثیر همین برخوردها از ادامه وکالت صرف‌نظر کرده‌اند.»

ب. ستیز فرهنگی - بی‌سازمانی اجتماعی

فردی که بین خود ایدئال و خود واقعی او فاصله وجود دارد در نهایت ممکن است در اثر ستیز فرهنگی بین مقررات با منشأ متفاوت، به سرخوردگی و ستیز با فرهنگی که از آن برخاسته است برسد به طور مثال

- مهاجرت: یکی از دانشجویان رشته شیمی که قصد مهاجرت دارد علت این تصمیم را این‌طور بازگو می‌کند که:
«من تو آزمایشگاه کار می‌کردم ... من آدمی نبودم که تو دوره کارشناسی من بخواهم تصمیم مهاجرت داشته باشم خیلی مشتاق بودم همین‌جا بمونم تو دانشگاه مشغول کار باشم یک کار تحقیقاتی در کنار تدریس داشته باشم ولی وقتی دیدم اکثر نیست علمی دانشگاه خودشون جوونا اعتراف کردند که از جایی سفارش شدند و این کار اصلاً بدون این که کسی شما را به جایی سفارش کنه و به اصطلاح پارتی‌بازی صورت بگیره امکان ورود به دانشگاه‌ها نیست کار دانشگاه برای شما وجود ندارد چه به صورت حتی حق‌التدریسی و این که موقعی که دانشجوی ارشد بودم می‌دیدم دانشجوی‌های دکترای که خیلی از من بهتر بودند و تلاش بیشتر کرده بودند و رزومه بهتری داشتند بیکار بودند یا در بهترین حالت داشتند در یک دانشگاه دور افتاده‌ای تدریس می‌کردند با کلی حقوق معوقه و طلبی که از دانشگاه‌ها داشتند بابت ساعات تدریستان اینها مجموعاً باعث شد من هدفم از توی ایران موندن و کار کردن و تلاش کردن برای این که جایگاه خودم را توی این محیط پیدا کنم تغییر دادم به این که مهاجرت کنم»

مدرک‌گرایی: مطالب تدریس شده توسط اساتید به دانشجویی یک چارچوبی برای خواندن مطالب صرف به خاطر کسب نمره خوب در امتحان می‌دهد و از فراتر رفتن دانشجوی برای یادگیری مطالب بیشتر و متنوع‌تر جلوگیری میکند. دانشگاه و سیستم نمره دهی، فرصت آزمون و خطا را از دانشجویان می‌گیرد که این خیانت بزرگی در حق دانشجویان است چرا که هر یادگیری با اشتباه صورت می‌گیرد و سیستم آموزشی با تنبیه دانشجوی از طریق کسر نمره به جای فرصت یادگیری به دانشجویان استرس نمره امتحان را وارد می‌کند و نمره و مدرک‌گرایی و رقابت‌های بی‌دلیل بر سر نمره و معدل، جایگزین یادگیری مؤثر شده است.

- مادی‌گرایی: توجه به درآمد نه تحصیل سبب می‌شود افراد در دانشگاه به جای درس خواندن به سایر مسائل حاشیه‌ای جهت کسب درآمد توجه کنند: «تو دانشگاه هر چی استعداد دارین شکوفا کنین مثلاً من و دوستانمون بیشتر از ۴۰۰ کلیپ کوچیک و بزرگ طنز ساختیم و توی دانشگاه معروف شدیم و آخرش هم تونستم یه فیلم کوتاه واسه دانشگاه درست کنم.»

ج. بی‌سازمانی شخصینی

- شرمندگی: یکی از شرکت‌کنندگان اشاره دارد: «به نظر من کژکارکرد این فاصله مستقل نشدن است. من شرمنده خانواده‌ام هستم.» مشارکت‌کننده‌ای از رشته شیمی اشاره دارد که حساسیت علمی می‌تواند نتیجه وجود فاصله بین خود واقعی تا خود ایدئال باشد:

«این خیلی می‌تونه کشنده باشه من واقعا با چند مورد در اطرافیان برخورد کردم که خب یک ایده‌آلی برای خودشون تعریف کردند یه شرایطی که دوست داشتند بهش دست پیدا بکنند اما خب فراهم نشد و مثلاً شما فکر کنید حتی یک کنکور باعث شد که مثلاً اون رشته‌ای که می‌خواهند کنکور کارشناسی مثلاً اون را قبول نشوند و از اون به بعد خودشون را بازنده احساس می‌کردند و همین باعث شد که خیلی مشکلات بعدی و زیادی به پیش بیاد روی شخصیتشون با این که خیلی ادم باهوش و با استعداد و از همه نظر توانمندی بودند اما این اشکال و اشتباهی که به نظر خودشون بود و پیش اومده بود باعث شد نتونن حتی یک گام پیش برند و از زندگی شان الانم راضی نیستند و هنوز اون دغدغه را دارند خیلی مهمه که ارزوها به اندازه توانمندی باشه اما گاهی وقت‌ها توانمندی‌ها بیشتر از ارزوها هست اما شرایطی ایجاد میشه که ادم نمی‌تونه به ان‌ها برسه.»

سدیدپور، سمانه‌سادات؛ قبادی، علیرضا؛ مرجایی، سیده‌ادی و وتو، مارگریت (۱۴۰۳). تفسیر گریزی فاصله خود واقعی و خود ایده‌آل در بستر واقعیت اشتغال. فصلنامه

- یأس فلسفی: یکی از مشارکت‌کنندگانی که پس از مواجه شدن با واقعیت اشتغال به یأس فلسفی رسیده است این طور می‌گوید:

«در اداره دیگه ماهیت تغییر می‌کند یک کارمند دفتری استخدامی بهتر است از یک کارمند قراردادی نقش‌ها تغییر می‌کند و ارزش‌ها چیزهای دیگری است من فکر می‌کردم با توجه به مدرک تحصیلی شغل خوبی دارم و زیر مجموعه دارم درحالی که الان من قرار دادم هستم و یک زیر مجموعه در سلسله مراتب هستم من حتی فکر می‌کردم بتوانم یک مدیر کل باشم حس ریاست دارم اما در اداره این محقق نشد چون ارزش‌ها چیزی دیگری هست.»

مجموع مسائل جامعه‌شناختی اشاره‌شده را می‌توان در قالب رویکرد بی‌سازمانی در سه کد بی‌سازمانی فردی-بی‌سازمانی شغلی و بی‌سازمانی اجتماعی دسته‌بندی نمود:

جدول ۳- انواع مسائل اجتماعی ناشی از فاصله خود واقعی تا خود ایدال پس از واقعیت اشتغال در قالب رویکرد بی‌سازمانی

کدمحوری	کدباز
بی‌سازمانی اجتماعی - اختلال	عدم تخصص‌گرایی عدم توجه به مقررات کسب‌وکار عدم وجود مقررات کسب‌وکار فساد اداری عدم شایسته‌سالاری
بی‌سازمانی اجتماعی - ستیز فرهنگی	ورود به مسائل غیرقانونی مهاجرت عدم منزلت شغلی مدرک‌گرایی
بی‌سازمانی شخصیتی	یأس فلسفی خشم احساس شرم عدم استقلال مادی‌گرایی خساست علمی

جدول ۴- انواع مسائل اجتماعی ناشی از فاصله خود واقعی تا خود ایدال در قالب رویکرد بی‌سازمانی بر اساس رشته‌ها

کد محوری	کد انتخابی
علوم نرم محض: حقوق عدم درک درست از رشته حقوق و عدم شایسته‌سالاری	بی‌سازمانی شخصیتی بی‌سازمانی اجتماعی
علوم سخت محض: عدم وجود اشتغال	بی‌سازمانی اجتماعی
علوم نرم کاربردی: روان‌شناسی	سازمان اجتماعی
علوم سخت کاربردی: مهندسی کامپیوتر احتمال اشتغال بیشتر در محیط خصوصی	بی‌سازمانی اجتماعی

مصاحبه شماره سه از رشته شیمی به مسئله نبود اشتغال مافی برای گروه سخت محض اشاره دارد: «من کارشناسی ارشد شیمی آلی دارم از دانشگاه تهران ایدئال شغلی من در واقع کاری هست که در ارتباط با تحقیق کردن و در کنار آن تدریس باشد. شاید وقتی که من وارد دانشگاه شدم و شرایط کاری را برای اساتید دانشگاه دیدم حالا توی ایران و جاهای دیگه از دنیا که استادا دارن فعالیت می‌کنن به نظرم رسید که اولاً این قضیه خیلی کاربردی ه که شما در بخش رشته خودتون در حال تحقیق باشید هیچ چیزی ایستا نیست و یک حالت پویایی دارد و این که شاید خیلی دیر شما به ملال و تکراری بودن شغلتون برسید بخصوص که در کنارش تدریس هست که یک مقداری تنوع به کارتون می‌دهد و احساس می‌کنم ویژگی های محقق بودن هم با ویژگی های شخصیتی من تطبیق داره. اینکه من چی کار کردم برای اینکه به این ایدئال برسم اینه که سعی کردم تو دانشگاه خوبی درس بخونم سعی کردم کیفیت تحصیلم بالا باشه پایان نامه خوبی بنویسم زحمت بکشم برای نوشتنش از پایان نامه ام به دونه مقاله بدست اومد که توی ژورنال نسبتاً خوبی چاپ شد و زبان موندم دوره های ان لاین چه توی ایران چه دوره‌هایی که توی سایت های بین المللی ارائه می‌شده را شرکت کردم».

در رشته حقوق مهم ترین مشکل عدم درک درست از شغل و کالت و عدم شایسته سالاری است به طور نمونه مصاحبه شماره چهار از رشته حقوق اشاره دارد:

«بنده در حال حاضر وکیل پایه یک داد گستری هستم تحصیلاتم حقوق هست لیانس هم حقوق بوده فوق لیسانی دانشگاه آزاد تهران واحد تهران مرکز دکترا در دانشگاه تهران پردیس بین الملل کیش سال ۱۳۹۷ رشته ام حقوق بوده در فوق لیسانس و دکترا حقوق خصوصی خواندم بعد از لیسانس استخدام دادگستری شدم. در مشاغل مختلف قضایی ۱۵ سالی را خدمت کردم بعد از ۱۵ سالی هم هست وکیل هستم از سال ۸۵ زمانی که بنده می‌خواستم شغل انتخاب کنم برداشتم این بود که همه چیز سر جای خودش هست و هرکس به هر چیز لیاقت او هست می‌رسد اولین صحنه ای که به آن برخورد کردم و آزار دهنده بود این بود که مقرر شده بود نفرات اول تا سوم بتوانند تهران یا محل تولد را انتخاب کنند در آن کمیسیون متوجه شدم برخی از اشخاص می‌خواهند در تهران بمانند یا هر جایی که دوست دارند خدمت کنند یک سری اشخاص برای گرفتن پست شرایط لازم را ندارند و سمت هایی که باید بگیرند در اثر تجربه بیشتر دقت بیشتر رو نظارت این نیست هرکس بهتر بلد باشد تعریف و تمجید کند و ظاهر سازی کند بیشتر ترقی می‌کنی. یواش یواش در وضعیتی بودم که دیدم آن چیزی که من حقم هست به آن نرسیدم عده ای توانستند پیشرفت کنند به هر حال فکر نمی‌کردم شغل قضا انقد رسنگین باشد و مسئولیت داشته باشد».

مصاحبه شماره پنج از رشته مهندسی کامپیوتر به احتمال موفقیت بیشتر این رشته در شغل های خصوصی اشاره دارد: «پیش از شروع به کار، دوست داشتم که شغل من مرتبط با رشته تحصیلیم باشد. یعنی مثلاً آن موقع که ترم ۲ کامپیوتر بودم، دوست داشتم در یک شرکت، برنامه‌نویس بشوم. همچنین دوست نداشتم که محیط کارم مثل ادارات باشد که سر ساعت ۸ حاضر باشم و راس ساعت ۱۶ از شرکت خارج شوم. من چون رشته تحصیلیم را خیلی دوست دارم، دوست داشتم که شغل ایدئال من هم مرتبط با همین رشته باشد. البته اطلاعاتی هم از شرایط کار در شرکت‌های معروف کامپیوتری داشتم که بر مشخص شدن ایدئال من تأثیر گذار بودند».

۵- بحث و نتیجه‌گیری

از دید تفسیرگرایی، داده‌ها در متن تعاملات اجتماعی جریان دارند به عنوان یک بحث تفسیر گرایانه، با توجه به شرایط فهم پذیرکردن کنش مد نظر کلیفورد گبرتز، تلاش شد تا ایجاد فاصله خود واقعی تا خود ایدئال پس از مواجه شدن دانشجویان و دانش آموختگان تحصیلات تکمیلی، برای اندیشه فهم‌پذیر باشد. در رویکرد تفسیرگرایی، نمادها روایت یکپارچه‌ای از متن اصلی است که بایستی آن‌ها را خواند و تفسیر کرد. گبرتز کنش اجتماعی را به مثابه یک متن در نظر می‌گرفت. از دید گبرتز، محقق اجتماعی به شکافتن نظام‌مند معانی ناچار است. از طرفی، فهم پذیر شدن کنش منوط به تعامل انسان‌ها با یکدیگر است. واقعیت ممکن است در نظر افراد مختلف به چهارچوب‌های متفاوت تعبیر شود و در هاله‌ای پوشیده شده قرار دارد، لذا تلاش این مطالعه بر آن است تا از روی علت های بدست آمده در بخش کمی و دلایل بخش کیفی برای نتیجه‌ای که بدست می‌آورد اندیشه را اقناع کند. مطالعه حاضر مسائل جامعه شناختی ناشی از فاصله خود واقعی تا خود ایدئال را از دید رویکرد بی‌سازمانی مورد بررسی قرار

سدیدپور، سمانه‌سادات؛ قبادی، علیرضا؛ مرجایی، سیدهادی و وتو، مارگریت (۱۴۰۳). تفسیر گبرتری فاصله خود واقعی و خود ایده‌آل در بستر واقعیت اشتغال. فصلنامه

جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۶(۱): ۸۳ - ۱۰۰.

داد. پیش از این بیشتر مطالعات این حوزه جنبه روانشناختی داشتند و تنها در معدودی از مطالعات بعد اجتماعی مسئله مورد توجه قرار داشت. مروری بر گزارش‌های انجام شده در رابطه با فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل نشان داد تغییر اجتماعی (کیمل، ۱۹۷۴)، عدم توسعه اجتماعی (لوین، ۲۰۱۲)، اعتماد، امید و گرویدن به نیکی‌ها (استینر، ۲۰۱۳)، کیفیت زندگی منفی (محمودآبادی، محمدی و افشاری، ۱۳۹۱)، نارضایتی و طلاق (صادقی، هاشمی گشنیگانی و فلاح زاده، ۱۳۹۴)، ناهنجاری (کثیری و همکاران، ۱۳۹۴)، نارضایتی از زندگی، کیفیت زندگی پایین (البرزی و دشت بزرگی، ۱۳۹۷)، به‌عنوان مسائل ناشی از فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل شناخته شده‌اند. این مطالعه نیز دریافت فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل می‌تواند به بی‌سازمانی اجتماعی و بی‌سازمانی شخصیتی منتهی شود.

در بحث بی‌سازمانی شخصیتی فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل بر اساس مجموع نظرات شرکت‌کنندگان در این مطالعه یأس فلسفی، خشم، احساس شرم، عدم استقلال، مادی‌گرایی و حساسیت علمی به‌عنوان مسائلی که در اثر فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل به وجود می‌آیند معرفی شدند. در مطالعات پیش از این به اختلالات فردی روان‌شناختی مانند ناسازگاری (کنی، ۱۹۵۶)، احساس خشم یا پرخاشگری (براون و استا، ۱۹۶۹)، افسردگی (مهرابی زاده هنرمند، ۱۳۷۵)، تجربه هیجان‌ناشی منفی (البرزی و دشت بزرگی، ۱۳۹۷)، واکنش‌های غیرمنطقی (صمد زاده و عبدالوند، ۱۳۹۷) و اضطراب-تنش ناشی از قضاوت اجتماعی (مرادی کلارده و همکاران، ۱۳۹۸) به‌عنوان پیامدهای منفی فردی و روان‌شناختی فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل اشاره داشتند. از بین مطالعات داخلی، سودمند (۱۳۸۳)، در مطالعه مقایسه خود واقعی و خود ایده‌آل، نشان داد فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل منجر به احترام به خود پایین، عزت‌نفس پایین و در نتیجه ناسازگاری، نارضایتی، عدم صلاحیت، موفقیت، قدرت، لیاقت، استقلال و آزادی می‌شود. تطبیق مطالعات نشان می‌دهد صفات خشم، عدم استقلال و افسردگی نتیجه تایید شده فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل هستند.

در بحث بی‌سازمانی اجتماعی در حالت اختلال عدم تخصص‌گرایی، عدم توجه به مقررات کسب و کار و عدم وجود مقررات کسب و کار همچنین فساد اداری و عدم شایسته‌سالاری از پیامدهای وجود فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل پس از واقعیت اشتغال هستند و ورود به مسائل غیرقانونی، مهاجرت، عدم منزلت شغلی و مدرک‌گرایی هم پیامدهای وجود فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل پس از واقعیت اشتغال در حالت ستیز فرهنگی هستند. هرکدام از مسائل ذکر شده در بحث اختلال یا ستیز فرهنگی به صورت زنجیر وار مسائل اجتماعی دیگری را در پی دارند برای نمونه می‌توان به مدرک‌گرایی اشاره داشت. مدرک‌گرایی خود هم می‌تواند عامل فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل باشد و هم می‌تواند ناشی از فاصله خود واقعی تا خود ایده‌آل باشد چراکه افراد به دلیل دست نیافتن به خود ایده‌آل خویش پس از مواجه شدن با محیط شغلی بدنیاال ایده‌آل‌های خود می‌روند که بعضاً دستاورد خاصی نیز برای ایشان ندارد. مدرک‌گرایی به تنهایی مجموعه‌ای از مسائل از جمله نظام بازار بر نظام آموزش عالی ایران (کریمی، منصوری و رضایی، ۱۳۹۸)، بیگانگی تحصیلی یا دانشگاهی به‌عنوان یکی از اشکال بیگانگی، به معنای جدایی دانشجویان از فرایند یادگیری (فیروزجاییان و هاشمیان، ۱۳۹۷) و سرقت علمی و فساد دانشگاهی (قائدی و همکاران، ۱۳۹۷) است و رسیدگی به تک‌به‌تک این مسائل اجتماعی به لحاظ جامعه‌شناختی اهمیت دارد.

در این پژوهش دانشجویان و دانش‌آموختگان رشته روانشناسی که از گرایش‌های رشته علوم نرم کاربردی است کم‌مشکل‌تر از سایر رشته‌ها نشان دادند پس ساختار رشته روان‌شناسی به‌عنوان نماینده علوم نرم کاربردی با توجه دانشجویان و دانش‌آموختگان تحصیلات تکمیلی قوی‌تر نشان داد و دانش‌آموختگان مقطع کارشناس ارشد از رشته مهندسی کامپیوتر اعلام کردند شغل ایشان همان شغلی است که در ایده‌آل ایشان بوده است پس از واقعیت اشتغال در هر سه گروه علوم سخت محض، سخت کاربردی و نرم محض افراد دچار بی‌سازمانی اجتماعی می‌شوند، البته در گروه نرم محض بی‌سازمانی شخصیتی هم دیده می‌شود.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

در مطالعه حاضر فرم‌های رضایت نامه آگاهانه توسط تمامی آزمودنی‌ها تکمیل شد.

حامی مالی

هزینه‌های مطالعه حاضر توسط نویسنده مقاله تامین شد.

مشارکت نویسندگان

این مقاله از رساله دکتری سمانه سادات سدیدپور استخراج شده است. استاد راهنما دکتر علیرضا قبادی، استاد راهنمای دوم دکتر سیدهادی مرجائی و استاد مشاور دکتر مارگریت وتو بودند.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

منابع

- البرزی، ژیلا و دشت‌بزرگی، بهمن (۱۳۹۷). تفسیرمقایسه‌ای خودپنداره دانشجویان رشته‌های مختلف شاغل به تحصیل در دانشکده پرستاری مامایی اهواز. *مجله توسعه آموزش جندی شاپور*، ۴: ۲۴۳-۲۵۳.
- احمدی سیدعلی اکبر؛ کریم‌زادگان داوود؛ خیراتی کارزونی، تورج (۱۳۹۴). داده‌کاوی دانشجویان انصرافی دانشگاه تهران با تمرکز بر حفظ دانشجویان شهریه‌پرداز (جلوگیری از رویگردانی مشتری). *مدیریت فناوری اطلاعات*. ۲۷(۲): ۲۳۸-۲۱۷.
- آزاد ارمکی، تقی؛ اکبری، حامد (۱۳۹۱). فهم ماهیت جامعه ایرانی بر اساس الگوی گذران فراغت نسل جوان. *مطالعات و تحقیقات اجتماعی ایران*. ۲۲-۱: ۲۱(۲): ۱-۲۲.
- بیابانگرد، اسماعیل (۱۳۹۰). *روش‌های افزایش عزت نفس در کودکان و نوجوانان*. تهران: انتشارات انجمن اولیا و مربیان.
- پارسا، محمد (۱۳۷۵). *روانشناسی تربیتی*. تهران: سخن.
- توسلی، غلامعباس و ریاضی، نهال (۱۳۹۱). علم و توسعه علمی بررسی میزان پذیرفته‌شدن ارزش‌های علم از سوی عاملان توسعه علمی (مطالعه موردی: دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی). *مطالعات توسعه اجتماعی ایران*، ۱۵(۱): ۲۳-۴۸.
- حمزوی عابدی؛ فاطمه، باقریان؛ مظاهری، محمد علی (۱۳۹۴). تفسیرادراک زنان جوان ایرانی از هنجارهای زنانگی. *دوفصلنامه علمی - پژوهشی شناخت اجتماعی*، ۱: ۹۶-۸۴.
- رابینگتن، ارل؛ واینبرگ مارتین (۱۳۸۲). *رویکردهای نظری هفتگانه در بررسی مسائل اجتماعی*. تالیف ترجمه رحمت‌اله صدیق سروستانی. تهران: دانشگاه تهران، موسسه انتشارات و چاپ.
- روحانی، علی و انبارلو، مسعود (۱۳۹۷). مطالعه‌ای کیفی از جایگاه نخبگان جوان ایرانی در بستر جامعه ایران. *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۲: ۱۱۲-۹۳.
- ریترز، جرج؛ گودمن، داگلاس جی. (۱۳۹۰). *نظریه جامعه‌شناسی مدرن*. ترجمه: عباس لطفعلی‌زاده و خلیل میرزایی. تهران: جامعه‌شناسان.
- ستوده، هدایت‌الله (۱۳۹۹). *آسیب‌شناسی اجتماعی (جامعه‌شناسی انحرافات)*. تهران: آوای نور.
- سودمند، پروانه (۱۳۸۳). بررسی مقایسه‌ای خودواقعی با خودایدئال و ارتباط آن با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان پرستاری و مامایی مشهد. *دانشگاه علوم پزشکی سبزوار (اسرار)*. ۱(۱۱): ۶۷-۷۲.
- شفیع‌آبادی، عبدالله (۱۳۹۳). *راهنمایی و مشاوره شغلی و نظریه‌های انتخاب شغل (با تجدیدنظر و اضافات)*. تهران: انتشارات رشد.
- شیوندی، کامران؛ ازاد فارسانی، یاسر و موسی ریاحی (۱۳۹۸). بررسی ویژگی‌های روان‌شنجی فرم کوتاه مقیاس خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی. *فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی*، ۳۶: ۴۹-۶۴.
- صادقی، منصوره‌السادات، هاشمی گشنیگانی رامین، فلاح‌زاده هاجر (۱۳۹۴). مقایسه ناهمخوانی خودها در افراد متقاضی و غیرمتقاضی طلاق. *روانشناسی خانواده*، ۲(۱): ۳۹-۴۸.
- صمدزاده، الهام و عبدالوند، محمدعلی (۱۳۹۷). شناسایی عوامل مؤثر بر انتخاب راهبردهای رفتار جبرانی مصرف‌کننده در مواجهه با ناهمخوانی بین خود واقعی و خود ایدئال. *فصلنامه علمی پژوهش‌های مدیریت راهبردی*، ۷۰: ۱۱۵-۹۱.
- سدیدپور، سمانه‌سادات؛ قبادی، علیرضا؛ مرجایی، سیدهادی و وتو، مارگریت (۱۴۰۳). تفسیر گیرتزی فاصله خود واقعی و خود ایده‌آل در بستر واقعیت اشتغال. *فصلنامه جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر*، ۶(۱): ۸۳-۱۰۰.

- غیائی ندوشن، سعید (۱۳۹۶). شکاف واقعیت موجود با انتظارات مطلوب دانشجویان از دانشگاه (مطالعه موردی: دانشگاه علامه طباطبائی). *مجله آموزش عالی ایران*، ۹ (۱): ۲۷-۵۶
- فیروزجاییان فعلی اصغر؛ هاشمیان، بهزاد (۱۳۹۷). تحلیل جامعه‌شناختی بیگانگی دانشگاهی؛ مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه مازندران. *فصلنامه راهبرد فرهنگ*. ۴۱: ۱۳۱-۱۰۵
- قاضی‌نژاد، مریم؛ رهنما، فاطمه؛ کلهر، کیانا (۱۳۹۴). طرد عینی و ذهنی جوانان در ایران. *فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان*، ۲۹: ۷۶-۴۹
- قائدی، مریم و همکاران (۱۳۹۷). علل و زمینه‌های فساد دانشگاهی و پیامدهای آن. *فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی*، ۲۴ (۱): ۱۱۳-۱۳۵
- قبادی، علیرضا؛ مرجائی، سیده‌ادی؛ سدیدپور، سمانه‌سادات (۱۴۰۰). پدیدارشناسی فاصله بین خود واقعی و خود ایده‌آل با تأکید بر تجربه زیسته جوانان از تحصیلات تکمیلی. *مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران*، ۱۰ (۳): ۶۸۹-۷۱۵
- کثیری، نیره و دیگران (۱۳۹۴). مقایسه خود واقعی، خود ایده‌آل و خود بایسته در نوجوانان با و بدون سابقه کیفری. *مجله اصول بهداشت روانی*، ۳: ۱۴۷-۱۴۲
- کریمی، جلیل؛ منصور، امید؛ رضایی، نادیه (۱۳۹۸). سیطره نظام بازار بر نظام آموزش عالی ایران. *نشریه مطالعات جامعه‌شناختی*. ۵۴: ۳۸-۹
- مرادی‌کلارده، سارا و همکاران (۱۳۹۸). نقش خودشناسی انسجامی، اجتناب تجربی و شفقت خود در اضطراب امتحان دانشجویان دختر. *دوماهنامه علمی-پژوهشی راهبردهای آموزش در علوم پزشکی*. ۱۲ (۱): ۱۱۵-۱۱۰
- محمودآبادی، الهام؛ محمدی، مصعود؛ افشار، رامین (۱۳۹۱). رابطه ناهمخوانی خود واقعی - ایدئال در پنج صفت بزرگ شخصیت با کیفیت زندگی دانشجویان. *مجله برخط دانش روان‌شناختی، پیاپی ۴*، ۲۴
- هاشمی‌منفرد، آزاده؛ ربیعی، علی (۱۳۹۶). مطالعه موردی شیوه نمایش خود در کاربران صفحه اجتماعی اینستاگرام. *فصلنامه علوم اجتماعی*، ۳۴ (۷۸): ۱۹۴-۱۵۷

References

- Braun, J. R., & Asta, P. (1969). A comparison of "real" vs. "ideal" self with a self-actualization inventory. *The Journal of Psychology*, 72(2), 159-164.
- Baumeister, R. F. (2019). Stalking the true self through the jungles of authenticity: Problems, contradictions, inconsistencies, disturbing findings—And a possible way forward. *Review of General Psychology*, 23(1), 143-154.
- Casad, B. J., Salazar, M. M., & Macina, V. (2015). The real versus the ideal: Predicting relationship satisfaction and well-being from endorsement of marriage myths and benevolent sexism. *Psychology of Women Quarterly*, 39(1), 119-129.
- Dickson, J. M., Moberly, N. J., & Huntley, C. D. (2019). Rumination selectively mediates the association between actual-ideal (but not actual-ought) self-discrepancy and anxious and depressive symptoms. *Personality and Individual Differences*, 149, 94-99.
- Higgins, E. T., Klein, R. L., & Strauman, T. J. (1987). Self-discrepancies: Distinguishing among self-states, self-state conflicts, and emotional vulnerabilities. In K. M. Yardley & T. M. Honess (Eds.), *Self and identity: Psychosocial perspectives* (pp. 173-186). New York: Wiley.
- Kenny, D. T. (1956). The influence of social desirability on discrepancy measures between real self and ideal self. *Journal of consulting psychology*, 20(4), 315.
- Kimmel, H. D. (1974). Discrepancy between real-self and ideal-self as an index of social change. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 2(1), 104-107.
- Kuhn, M. H., & McPartland, T. S. (2017). An empirical investigation of self-attitudes. In *Sociological Methods* (pp. 167-182). Routledge.
- Landon Jr, E. L. (1974). Self concept, ideal self concept, and consumer purchase intentions. *Journal of consumer research*, 1(2), 44-51.
- Levine, M. P. (1998). No-self, real self, ignorance and self-deception: Does self-deception require a self? *Asian Philosophy*, 8(2), 103-110.
- Markus, H., & Nurius, P. (1986). Possible selves. *American psychologist*, 41(9), 954.
- سدیدپور، سمانه‌سادات؛ قبادی، علیرضا؛ مرجایی، سیده‌ادی و وتو، مارگریت (۱۴۰۳). تفسیر گیرتزی فاصله خود واقعی و خود ایده‌آل در بستر واقعیت اشتغال. *فصلنامه جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر*، ۶ (۱): ۸۳ - ۱۰۰

- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods*. sage.
- Przybylski, A. K., Weinstein, N., Murayama, K., Lynch, M. F., & Ryan, R. M. (2012). The ideal self at play: The appeal of video games that let you be all you can be. *Psychological science*, 23(1), 69-76.
- Steiner, J. (2013). "The ideal and the real in Klein and Milton: Some observations on reading *Paradise Lost*". *The Psychoanalytic Quarterly*, No. 4: 897-923.
- White, R. W. (1972). "The Enterprise of Living: Growth and Organization in Personality". New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Lemenager, T., Neissner, M., Sabo, T., Mann, K., & Kiefer, F. (2020). "Who am i" and "how should i be": a systematic review on self-concept and avatar identification in gaming disorder. *Current Addiction Reports*, 7, 166-193.